

**ECCLESIASTICAE || DISCIPLINÆ || LIBRI SEX: || DE
CANONICA ET MO- || nastica Disciplina collapsa
restau- || randa, pristinoque nitori || restituenda. ||**

Schulting, Cornelius

Coloniae Agrippinae, 1599

VD16 ZV 14233

22. A cap. 57. Esaiaë vsq[ue] ad finem testame[n]ti veteris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63372)

id est, vitæ ac morum moderationem significat. Sasbodt in cap. 22. Esaiæ, Magisterium Disciplina per vexationem dat intellectum diuinæ doctrine Esaiæ 27. cap. 5.

CAPVT XXII.

De Disciplina ex Prophetis.

Cap. 57. Esaiæ, a. v. 7. vsque ad finem vtrunque ordinem Ecclesiasticum & popularem obiurgat iudæorum. v. 24. vt cœnum eijcitur exagitato mari, sic improbi & indisciplinati omnia ingrata Deo egerunt. c. 58. v. 3. ad 8. redarguit hypocrisim popularem. c. 59. à v. 1. ad 9. peccata tanquam causas calamitatum, quia non corriguntur, populo exprobrat. cap. 64. v. 3. indisciplinati tanquam in fornaci ferri seruiunt diabolo & peccato. vnde exiunt pietatem & induunt obdurationem. ca. 66. v. 14. Ecclesia neglecta disciplina sepulta & prostrata multis malis iacet, veluti putrida aridaque ossa per terram, sed per disciplinam diuinitus instaurantur. vide Ezechielis c. 37. Ex Hieremia ca. 1. v. 10. Præficio te gentibus & regnis ad extirpandum, demoliendum, perdendum, destruendum, ædificandum, plantandum. v. 13. olla feruenti comparat Iudæam, quod futurum erat vt Iudæi tanquam carnes in olla ita feruerent calamitatibus. ca. 2. v. 22. amplificat crimen indisciplinatæ Ecclesiæ per comparisonem adulteræ καὶ ὑποθεσιῦ, quasi dicat, laua intro, munda, orna, compara te vecumque voles non potest tamen celari vlla ex parte tua

tua impuritas & comparat impuritatem indisci-
 plinatae cum muliere ex mensium profluuiio la-
 borante, cap. 3. & 4. ad disciplinam pertinet. in 4.
 versic. 3. comparat indisciplinatum populum lu-
 daeorum cum agro inculto, diu & spinis horren-
 te, disciplinam verò cum nouatione & truncati-
 one spinarum vt & Osee 10. c. vers. 12. cap. 5. redar-
 guit eos, qui iugum disciplinae ruperunt & frege-
 runt vincula: ideo vers. 6 sequitur poena. ideo per-
 cutiet eos leo è sylua, lupus vespertinus vastabit
 eos, pardus obseruabit ad ciuitates, quisquis egre-
 dietur ex eis, discerpetur: quia plurimae sunt defe-
 ctiones eorum, numerosae eorum auersiones. quae
 denunciationses suppliciorum ob neglectam dis-
 ciplinam toto capite exponuntur, similiter & ca-
 pite 6. vbi versicul. 8. indisciplinati comparan-
 tur cum eliso & luxato membro, & quasi à cor-
 pore abscisso & alienato. versic. 19. indisciplina-
 tos obduratos in seipsis ferreos & chalybaeos esse
 & adiuncta sibi omnia corrumpere. verè, ait Pro-
 pheta, sunt chalybs & ferrum non argentum vt
 videri volunt: nam tantum abest vt mala tanquã
 scoriae, ab ipsis disparentur, vt contra non magis
 fundi & conflare possint, quam ferrum aut cha-
 lybs, imò potius exsiccantur Aëli pylae, contra-
 huntur & exuruntur folles, plumbumque to-
 tum (quod ad commoditatem fusuræ adhiberi
 solet) omninò euanescit, quam vt liquari pos-
 sint ad purgationem sui. capite octauo, versicu-
 lo decimo tertio, comparantur indisciplinati
 plantæ inutili, quam Deus veluti bonus a-
 gricola extirpatum iri denunciat, quia nul-

nullam culturam admittit, sed operam & expectationem agrorum ludificatur. vers. 14. ponitur poena indisciplinatorum, Deus dabit eis bibendum succum cicutæ soporiferum videlicet atque lethiferum, quasi dicat soporabit eos exponendos morti. cap. 9. vers. 12. arguit eos ob neglectam disciplinam, & v. 15. poenam subiungit, cibus sum istum populum absynthio, id est, rebus amarissimis tractabo, nam amaritudinem absynthio comparat scriptura, ut Prouerb. 5. c. v. 4. ibid. in Hieremia ca. 23. v. 15. Lamentationum 3. 15. & 19. Apocalypseos 8. c. v. 11. cap. 10. a. v. 17. ad finem v. 24. Castiga me Iehoua veruntamen modice, ne castiges in ira tua, ut non comminuas me. cap. 11. v. 16. per allegoriam antegressam dignitatem exprobrat, & futuram calamitatem ob neglectam disciplinam figurat elegantissimè: prius cum seruaret disciplinam, Ecclesia erat similis oliuæ virenti, pulchræ specie fructus efflorescenti, quæ faciebat maximam spem sui. postea neglecta disciplina erunt veluti concursantes ventorum procellæ, quæ in hunc locum irruentes decutient flores tuos, perfringent ramos, id est, paruos & magnos trucidabunt, dein oppidum ipsum tanquam arboris truncum consument igne, quæ quidem gesta esse ostendunt vltima capita Regum & Chronicorum & Ierem. c. 12. v. 3. probi per disciplinam a Deo in aduersis explorantur, probantur, agnoscuntur, improbi prosperè agentes, & disciplinam negligentes ac contèntes saginatur ut pecudes ad mactationem, & abripiuntur tandem tanquam in lanienam à saginario: de poenis & supplicijs Dei

Dei contra indisciplinatos multa subiiciuntur in eodem capite. cap. 13. indisciplinatorum p̄na est spiritualis ebrietas, id est, vehementissima calamitas, qua ita obruentur, vt non amplius sciant quò se vertant quam ebrij sepulti vino. sic Esaiaē 51. 17. & seqq. c. 19. v. 11. ita frangam populum & ciuitatem hanc, vt qui frangit vas figuli, quod non potest curari amplius, id est, in pristinum statum restitui: nam Iudæorum regnum à deportationis tempore nunquam fuit redintegratum, & pristina dignitati ac amplitudini restitutum, cap. 22. v. 2. 3. & deinceps singularem Dei disciplinam prædicat ordinibus singulis euenturam: ac primùm vniuersè toti regno, deinde minutatim regibus ipsis toto hoc capite, tum principibus & stirpi regiaē 8. primis versibus seqq. capit. postremò verò popularibus. ad finem vsque cap. 23. v. 9. prædicat singularem Disciplinam Dei contra omnes subditos qui distribuuntur in duos ordines, vnum Ecclesiasticum prophetarum sacerdotumque, alterum popularem Ecclesiastico sua fit denuncia- tio vsque versic. 33. populari ad finem v. 15. dicit se falsos prophetas esse enecaturum amarulentissi- mis & grauissimis mortis generibus, quorum amaror absynthio, pernicies verò cicutæ succo figuratur. vers. 29. bonus propheta seu prælatus tan- quam aurifex igne verbo Dei vitur in probandis & purgandis pijs ducendisque & informandis in recta disciplina, & bonus prælatus non cedit in- disciplinatorum pertinaciæ & saxeorum homi- num, sed verbo Dei quasi malleo perfringit: mali prælati confirmant obdurationem blandimentis suis.

suis. cap. 25. versicu. 30. vsque ad finem. versic. 38. In
 Disciplina & punitione Deus per allegoriam
 cum leone, reges & principes cum pastoribus,
 populos cum gregibus, regiones cum pascuis &
 caulis comparat cap. 27. versic. 22. ultimo de Visi-
 tatione & disciplina domini in deportatione &
 captiuitate Babylonica ob neglectam correctio-
 nem peccatorum, & post emendationem de re-
 ductione in pristinum locum. cap. 29. versicul. 26.
 reprehendit delicta sacerdotum duobus versibus
 inter quæ præcipuum est. quod non increpent vi-
 tia pseudoprophetarum, & denunciatur animad-
 uersio in pseudopphetam. cap. 39. versic. 6. ele-
 gans hypotyposis acerbissimi doloris à forma
 parturientium in indisciplinatis propter pœ-
 nam sequuturam. versic. 12. exponuntur miseræ
 & calamitates immittendæ in Ecclesiam Dei iu-
 stitia & disciplina, docet autem ictus salutare
 non lethales futuros. versic. 15. per allegoriam au-
 tem ab arte chirurgica grauitatem disciplinæ il-
 lustrat: tam desperatum erit vlcus tuum, vt neque
 curationes, neque solamen adhibere quisquam
 possit, purgabo autem te ab omnibus vitijs igne
 afflictionum velut candente ferro seu cauterio.
 versic. 14. 15. cap. 36. versic. 5. per abstentionem Ec-
 clesiasticam, vt Cyprianus loquitur detentus fuit
 Hieremias, quia principes sacerdotum regi assen-
 tantes Ieremiam quodammodo excommunica-
 uerant, ne orationem amplius haberet ad popu-
 lum aut templum accederet, propter prophetias,
 quas anno 4. enunciauerat supra 25. & 35. capite
 48. versicul. 26. est Dei disciplina inebriare sic vt
 plausu

plausu totius corporis voluat se in suo vomitu ebriorum more. cap. 50. versic. 6. de ruina regni Babylonici & pœna præfectorum omnium ordinis vtriusque Ecclesiastici & politici ob disciplinam violatam. versic. 24. allegoria venustissima vtitur, qua Deus potentissimum Babyloniorum malleū ostendit, sibi non amplius fore quam bubalam aut feram venaricam, ad quam capiendam omnia sibi iam comparata esse docet. capite 51. versiculo 33. & 34. vt peritus agricola tempestiue aream solidat ad triturationem, vt messis, quæ intrò comportata est, per ministros Dei trituretur: sic in disciplina exercenda agit Deus: Ex Lamentationibus siue Threnis Hieremiæ capite 1. versiculo 4. queritur cultum Dei desertum, & omnia esse luctifica. versiculo 8. mulieri impuræ comparatur synagoga indisciplinata, à qua se coniunx. id est, Deus separat. versiculo 14. sumit allegoriam à comparatione iumenti subiugi: defectiones meæ, ait, sunt tanquam lora & vimina, hanc materiam assumit Deus, compingit, contorquet tanquam victor vimina & imponit ceruicibus meis illarum iugum tam graue, vt infirmet meas vires. versic. 15. id est tertia allegoria à torculari, torcular calcat Dominus yirgini filia Iudæ & Esaia 63. v. 3. torcular calcaui solus: calcaui vos ira mea & conculcaui vos æstu meo & c. v. 19. sacerdotes curatores rei Ecclesiasticæ apud Deum atque politicæ apud homines, quoru consilijs oportet stare Rêp. & seniores in ipsa ciuitate expirarunt, & sic corrupta fuit discipl. cum quærerent escã, qua reficeret seipso. cap. 2. v. 9. rex & principes sunt inter gen-

res sine disciplina & lege. & versiculo octauo.
 Quomodo Ioua cogitat corrumpere muros filia
 Sionis extendit regulam, non retrahit manum,
 qui absorbeat & luctum adferant præmunitioni
 & muro pariter languescantibus, ac proinde ad
 ruinam luctuosam veluti ad mortem spectanti-
 bus. cap. 3. vers. 45 Purgamentum & reiectamen-
 tum statuis nos in medio istorum populorum, ve-
 tetes latini dicebant exuerras purgamentum, sic
 1. Corinth 4. versic. 13. tales sunt indisciplinati. ca.
 4. toto, primo ex postulatio de omnibus rebus di-
 uinis & humanis euersis sigillatim sæuiente gla-
 dio & fame vsque ad vers. 11, secundo causæ & ra-
 tiones istarum calamitatum explicantur corru-
 pti mores Ecclesiæ vsque ad vers. 21. tertio denun-
 ciatur iudicium hostibus euenturum, totum ca-
 put ad argumentum de Disciplina est accommo-
 datissimum. cap. 5. toto enūmerantur varia mala
 & poenæ ac supplicia, quæ Ecclesiæ obueniunt ex
 corrupta disciplina & præcedentibus peccatis.
 versicul. 16. Cadit corona capitis, væ nobis quod
 peccauerimus. ex Ezech. cap. 4. v. 6. tempore Iosia
 redintegratum fuit foedus cum Deo, eo freti non
 metuebant Dei disciplinam, ostendit autem Iudæos
 à foedere defecisse ipso anno redintegrati foede-
 ris, & in defectione sceleratissime perstitisse, pro-
 inde poenam indies sibi accersere & accumulare
 obfirmatione sua, cap. 5. ver. 5. Proposueram Hie-
 rosolymam in exemplum gentibus omnibus, vt
 præluceret eis quasi ex edito & quædam magi-
 stra esset disciplinæ & vitæ in sanctimonia infor-
 mandæ. Deut. 4. v. 6. exponuntur etiam hoc ca. .

poenæ

poenę graues neglectę disciplinę quę contigerūt
tempore Babylonicę deportationis & ca. 6. simi-
liter vers. 3. 4. 5. 6. & seqq. ca. 7. v. 10. tribus Iudęo-
rum surculo depaęto comparatur, qui germina
superbię & ramos violentię dicitur protulisse
ac proinde iram Dei conciliasse vt & 5. ca. Esaię.
tales surculi per Disciplinam non nihil amputan-
di sunt, v. 26. 27. in fine poenę neglectę Disci-
plinę recensentur. cap. 8. v. 11. mentio est publici po-
puli Iudaici summiq; consilij quod institutum
fuisse à Deo legimus. Numerorum 11. cap. v. 16. &
seqq. in hoc summo consilio negotia Disciplinę
Ecclesiasticę pertractabantur & v. 17. illustratur
Disciplina metaphora putationis iucilium pal-
mitum & ramorum putridorum. cap. 13. v. 5. ve-
nustissima metaphora à re castręsi vt in psal. 105.
vt & 30. non ascenditis ad irruptiones aut sepitis
vel obducitis sepem pro domo Dei. Seps Ecclesię
est ipsa disciplina. ca. 14. v. 9. pulchro simili illu-
tur Dei disciplina. vt auis imprudens pellicitur
esca; ita pelliciã eum ipsis donarijs muneribusq;
consulentium, sed tandē quoties commodum vi-
debitur vt auceps plagarum funes retrahens, aut
piscator retium peridromidas; ita inclinans ma-
num meam intercipiam ipsum cap. 15. poena &
disciplina diuina grauis typicę proponitur & po-
stea per anagogen accommodatur. cap. 16. priori-
bus versibus allegoricę amplificatur corrupta di-
sciplina populi cuius mores sint quod ammodo
incurabiles v. 15. à temporib. Salomonis per 390.
annos fuit corruptissima disciplina in populo
Israelitico, quę hic latē exaggeratur toto capite

17. explicat initio causas, ex quibus Disciplina domini, consequuta est, & Prophetiã poenarum, quæ in Iudæam erant euentura propter antegressas causas. v. 3. surculus summus seu talea ad infirmitatem ex arbore auelli solet: sic fit & in Disciplina. cap. 18. reprehensio acerrima Israelitarum Dei Disciplinam ludificantium vsque ad versic. 18. cap. 19. ostenditur toto, Iudæorum regnum de pristina sua dignitate decidisse regum impiorum culpa qui foedus & disciplinam neglexerunt quod & iam labefactatum sit, & mox sine spe restitutionis sit collapsurum vsq; in aduentum Christi, contigerunt hæc à morte Iosæ. describitur hic status duabus allegorijs leuæ & catulorum ad versic. 10. & vitis ac fructuum versibus quinq; sequentibus. ca. 20. v. 37. Deus populum suum probat & recognoscit sicuti pastor gregem, ut improbos abdicet bonosq; in caulam recipiat toto ca. 21. Disciplinam Dei seu exitium Iudæ primò per allegoriam arboris, deinde apertis verbis typoque prænunciat. v. 10. castigato non nihil populo inde gladium quasi in vaginam recondit v. 15. Vir seu flagellum quo Israelem filium meum solitus eram castigare, iam non est amplius eiusmodi, sed est effectus gladius crudelissimus, qui omnes perditurus sit promiscuè bonos & malos, dicit gladium suum coruscum esse & omnem rubiginem abstersam. v. 18. cum tantum probo ad ignem afflictionum, inanes tantum sunt omnes castigationes meæ vt Esaiæ 1. 5, Iere. 6. & seqq. v. 20. gladium suum vocat coruscum elaboratū & exacutū vt multiplicatis offendiculis contra omnes portas

portas disponatur mucro gladij v. 21. est Apostrophe ad gladiū, cui mandat sententiæ executionem suæ per translationem. 36. vltimo indignatio domini presteri seu aduerti vento futura est similis. c. 22. v. 18. & deinceps exornatio diuinæ Disciplinæ per similitudinem elegantissimam Effecti sunt, ait, mihi domus Israelis pro scoria vel in seoriam. Vt congregatur argentum & æs, ferrumq; ac plumbum & stannum in catinum seu in medium catini, sufflatur circa eum ignis ad fundendum, ita congregabo ira mea & æstu meo & collocans illic fundam vos. Nam cōportabo vos & sufflabo circa vos ignem excandescentiæ mee, vt fundamini in medio ipsius vrbis. Vt funditur argētum in catino, ita fundemini in medio illius & experiemini me esse Iehouam effundentem æstum iræ meæ in vos. postea confirmat hanc suam Disciplinam à partium enumeratione. primo recenset malefacta sacerdotum & prophetarum, dein principum, postea popularium & omnibus comminatur Disciplinam v. 30. non inuenio aliquem ex eis qui obducat sepem, &c. in ca. 23. toto allegorice corrupta disciplina describitur & ob eam Dei vindicta, in qua allegoria coniugij Deus vir est, mater Resp. Israelis ex qua duo nata sunt regna Iudæ & Israel, quæ cum filiabus comparantur quæ defecerunt à fœdere & disciplina ac turpissima adulteria patrarunt. v. 32. per allegoriam poculi figurat eleganter antegressum iudiciū, illud miscet Deus. qua ebrietate Iudæorum gens peritura & ludibrio gentibus futura. vide similitudinem allegoriam. Esaiæ c. 51. v. 17. c. 24. Iudæorum peccata

vna

vna allegoria seu parabola ollæ exponuntur. ad v. 6. vsq; inde Disciplina ob peccata euentura ad vers. 9. v. 7. Deus, ait, similes sunt carni, cuius non est depuratus sanguis, vers. 13. scelera tua sunt mihi quasi immunditia, spuma, ærugo & si quid est simile, quod in ollis solet improbari. cap. 32. v. 3. 4. 5. & seqq. describitur grauis disciplina Domini contra Aegyptum, exequutores disciplinæ vocantur piscatores sui, hic gladij domini frequens mentio est cap. 33. ab exemplo rei militaris confirmat functionem disciplinæ Ecclesiasticæ. Speculatores monere debent populum de venturo gladio diuinæ disciplinæ & clangere tuba si quis nolit audire sit suo periculo, at Prælatus animã suam liberauit, contra si Prælatus non clangat tuba, sit id periculo & damno animæ suæ. c. 34. primo Pastores & gubernatores tam politicos quam Ecclesiasticos reprehendit grauissimè malè administratæ Disciplinæ nomine ad v. 7. inde disciplinam Dei contra illos pronunciat v. 17. malos præfectos petulcas pecudes & hircos vocat v. 29. Ecclesia est planta Christi quia radicata & plantata in Christo qui ideo surculus plantarum appellatur Isaia 11. & Esaia 60. 21. hæc planta irriganda disciplina est, vt crescat. cap. 35. v. 5. in tribus membris singulos causæ cum disciplina, id est, maleficia cum poenis comparantur ad iustitiam Dei illustrandam. ca. 36. v. 8. 9. hæreditatem suam vult curare medicamine disciplinæ ver. 17. Israelitas peccasse hoc v. castigatos esse duobus seqq. perseuerasse in peccatis, quia non habuerunt spiritum legis, quod reliquiæ tantum saluentur,
ex

ex Dei misericordia proficisci. ca. 37. prædicatur
 restitutio Israelitarum in pristinum statum è ca-
 ptiuitate per typum allegoricū, sed non nisi post
 disciplinam receptam. cap. 44. vers. 6. Denuncia-
 tione instauratus per disciplinam totum ordinē
 Ecclesiæ primum Israelem totum increpat no-
 mine infidelitatis 3. versibus, deinde Ichmaris po-
 steros capite minuit, quia sese accommodaue-
 rant ad libidinem Israelitarum v. 9. & quinque
 sequentibus impios sacerdote vult à sacris, arce-
 ri, ministros legitimos, qui infirmitate fuerant
 traducti in communia peccata, loco arcendos es-
 se & mouendos, & quamuis resipiscant cap. mi-
 nuendos. ca. 45. perfectissima instauratio Eccle-
 siæ, totus ordo ciuilis & Ecclesiasticus nouus in-
 stituitur. v. 5. Leuitæ exauctorati propter scelera
 sua Nehemiæ 13 cap. requirit igitur magnam pu-
 ritatem Ecclesiæ tempore Christi maximè. ca. 47.
 v. 6. in Ecclesia omnia mala curantur per Disci-
 plinam, id synedochire ostenditur ab exemplo
 Asphaltitis lacus, quem tantum piscatores co-
 lunt, & amplissima inde commoda percipiunt, a-
 quæ enim curantur & fiunt vtiles ac salubres &
 eorum locorum quæ neque fructuosa, nec pisco-
 sa erant, eorum fructus est amplissimus & pisciū
 multitudo copiosissima. Ex Osea ca. 1. vers. 10. v-
 niuersum corpus Israelitarum profligandum, sed
 tantam reliquæ saluandæ. cap. 2. adhortatur pri-
 mo pios vt ad Disciplinam fratres suos Ecclesiā-
 que Israelitarum reuocent deinde narrantur ma-
 leficia, quibus Iudæi tenebantur astricti v. 5. 6. 7.
 quæ Deus vult castigare, cap. 3. Oseæ v. 4. Depra-
 uatissima

uatissima describitur futura forma Reip. per annos 680. id est, ab an. 6. Ezechiae ad Christum: miserunt sine vlla forma Reipu. legis & disciplinae, sine rege, sine principe, sine sacrificio, statua, amiculo, imaginibus, sic vt non sit futura etiam illa deprauata, quae circumfluebat idololat. iia. toto c. 4. Deus Israelem summæ impietatis & lacerum reprehendit & confirmat reprehensionem suam à præsentè regni administratione, postremo Iudâ dehortatur à participandis Israelitarû factis suppliciorum, quae Israel comparata sunt, metu. ca. 5. v. 3. declarat primum crimina Israelitarum v. 3. & 4. deinde correctiones & supplicia v. 5. 6. 7. v. v. 12. contumpsi eos disciplina mea, vt tinea vel putredo vestem. sic Iobi 14. Prou. 24. v. 20. & alibi hoc cap. v. 9. Ephraim desolationi futurus est die correctionis. v. 13. videns Ephraim morbum suum & Iuda vlcus suum &c. c. 6. forma veræ & sanctæ Disciplinæ initio proponitur. Deus vel loco Dei prælatus cū chirurgo cõparatur qui medicamento ad vulnera, quæ inflexit nobis adhibito imponet fasciam & eam obducat vulneribus. c. 7. Maleficia exaggerat, quod alij alios prouocent ad maleficia & allegoria phreneticorum figurat, quia eò magis in sua studia exardescunt, quò magis salutem ipsorum à perito medico consulitur. v. 5. febri laborant ex nimio vino, quod incendit potiores suos vt loquitur Esaias. c. v. 11. Vino ex vtrib. immodico, cum non cyathi, sed quadrantalia expotantur v. 6. Regem inter Principes quasi pistorem esse, qui ex officio debeat cum omnia incedia publica, tum suorum Principum ardores auctoritate sua

te sua restinguere, principes vero tum habuisse animos similes fornacib. qui cōcalecti vino studerent rebus nouis & inter se conspirarent, hinc cecidisse multos reges tempore pauco. v. 8. Israelitæ adhærendo gentib. & nō mihi eō delapsi sunt vt gentes circumstantes habeant ipsorum regnum pro dulciaria placenta & tracta suauiissima, quæ propter ius & condimentum suum non solet verti, sed suo tantum fundo incumbere. Itaque nunc quia condimentum suū habet à finitimis gentib. quasi conuiuis absimitur, & quicquid superest, ipsum per se mucescit ac q. obducta canicie per se corrumpitur v. 15. infirmitates & difficultates eorum subleuani, sicuti medicus ægrotū subleuat c. 7. v. 4. Constitunt reges & non ex me, præficiūt Principes quos non agnosco, argento suo & auro faciunt sibi terricula vt excindatur Israel v. 5. expositio diuinæ disciplinæ contra defectionem à cultu sacro v. 7. vt seuetint, ita & metent adeoq; difficilius & molestius v. 8. efficiuntur ob neglectam Disciplinā & cultum Dei similes instrumēto, in quo nulla est delectatio, id est, abiectissimi & expositi indignissimis contumelijs tanquā pelues, & matulæ. ca. 9. v. 7. animaduersio diuina superuentura est ob duas causas nempè iniquitatē in Deum, & inhumanitatem odiaq; intestina & crudelissima, ex quib. tā multi reges pauco tēpore in Israele exstiterunt. c. 10. narratur initio crimina, quib. tenebantur Israelitę v. 4. deinde Disc. diuinitus superuenturā v. 4. seq. v. 3. non reges nobis, sed nos regibus imperamus, leges ferimus, exautoramus ipsos reges c. 11. a v. 2. ad 9. v. 3. dicit se per Disc. curare Ephraim & tamē nō agnoscere id
v. 8. ani-

v.8. animus meus in dubio est, incertus sum quid agam, cum hinc atrocitas peccatorum tuorum me ad supplicium sumendum prouocat, inde paternus meus amor & misericordia ad sustinenda & inhibenda iudicia compellit, gratiamq; meam in Christo explicandam, denique certat virtus misericordiae meae cum vitiositate tua, & me tanquam patrem optimum filios castigantem flectit ad faciendam gratiam. cap. 12. v. 3. Iehouae disceptatio est cum Iehuda, qui animaduersurus in Iacobum secundum vias eius, secundum actiones eius reddet ei c. 13. v. 12. seruatur in fasciculo iniquitas Ephraimi, reconditum est peccatum eius. Dolores parturientis, euenient ei. v. 13. si saperet maturè erumperet ex utero & se Dei manib. veluti obstetricantis committeret & non tanto tempore maneret in ore matricis. cap. 14. adhortatio ad Disciplinam, versic. 4. curabo euerfionem eorum, amabo eos: quomodo floreat Ecclesia reformata per disciplinam. v. 5. ero vt ros Israeli florebit vt lilium, propagabit radices suas vt Libanicae arbores v. 6. diffundent se teneri rami eius, eritque quasi oliua decus eius & odor eius quasi Libani vers. 7. sessuri sunt in vmbra eius, in vitam producent vt frumentum, qui efflorescant tanquam vitis, memotia eius fragrabit vt vinum Libani. v. 8. erit tanquam abies virens. v. 15. c. 13. supra etsi abreptus fuerit tanquam vento Israel & exarefactus ita, vt nulla spes amplius instaurationis ostendatur, etsi thesauros exhausero, desolauero, cruentissimis sedibus exposuero, efficiam tamen vt efflorescat promissione mea. ex Ioele c. 1. a. v. 5.

ad

ad finem de Disciplina & animaduerfione Dei præfertim in ebriosos, & multæ poenæ peccatorū numerantur. c. 2. v. 3. Locustas & familia populum appellat, ficuti & formicas & mures montanos Prou. 30. 25. 26. ficuti & his attributum est gentis nomen 5. c. 1. v. 6. & castra copiæq; Dei nominatur infra. v. 11. & 25. per quas exercet Deus Disciplinā v. 15. forma Disciplinæ & refipifcentiæ describitur. Ex Amos. c. 1. v. 3. comparat Disciplinam cum trituratione, triturare tribulis ferreis est grauiffimis supplicijs afficere synechdochice. nam ferrea tribulæ adhibebātur ad afficiendos rebelles & contumaces vltimo supplicio 2. Reg. 12. ver. 31. vlt. 10. 10. 2. ca. perstringit tria genera peccatorum Israelitarum, barbaram crudelitatem, impuritatem, impiam de peccatis gloriacionem, addit alia plura & v. 10. Disciplinam subiungit, triturabo vos violentiffimè, adeò vt quemadmodū manipulus tritici pressus plauftro onustiffimo singula graua ei jciat, ita vos omnes ei jciat locus vester, nec tantum ei jciat, sed in eo comminuamini, si quis autem planè non comminatur saltem vitā suam solummodo spolijs loco reportabit, similis granotritici, quod trituratione non cōminuitur quidem, sed ex gluma folliculoque suo decussum exilit. c. 3. v. 3. in animaduerfione disciplinæ cum leone comparatur Deus, ipsos sibi laqueū induisse per indisciplinatam vitam, vnde se minimè erepturi sint v. 5. tanquam laqueis auiculæ interceptiuntur, ita Dei disciplina per singularem prouidentiam impij v. 6. Prophetæ & prælati vocantur Dei Ecclesiæ vigiles, qui voce veluti tuba mo-

Oo

neant

neant Ecclesiam de sequutura Disciplina. Ezech. 3. c. vocantur speculatores v. 7. minis Disciplinae à malo deducit Deus vt & Hieremiæ 18. cap. v. 7. & seqq. Annos cap. 4. v. 1. Israelitæ indisciplinati refractarij similes iuuentæ refractariæ quæ opimo Baschanis pascuo saginata est iugi impatiens, petulca & ferox. sic etiam Oseæ 4. cap. v. 16. vers. 2. minatur Deus acerbam disciplinam quod hamis aculeatis tanquã pisces eos piscabitur & tollet. allegoria vt 3. Reg. 19. ca. v. 28. a v. 6. ad 12. narrat præcedentes castigationes & disciplinas, quibus nunquam fuit effectum, vt Israelitæ seiplos colligerent & conuerterentur ad Deum, nominat famem, siccitatem, vim maiorem & coeli iniuriam, pestem, & bellum, oppidorum & agrorũ subuersiones. c. 5. v. 2. ruinam Israelitarum explicat: v. 15. Deus in grauissima Disciplina sua quosdam tanquam torres ex incendio eripit v. 18. non posse non Deum Disciplinam suam exercere ob peccata graua quæ duo hic notantur ca. 6. Disciplina Dei contra præfidentem fastum, iniustitiã & luxum immoderatissimum ver. 11. percussurus dominus domum maiorem veluti alpersionibus & domum minorem rupturis, id est densissimo castigationum imbri perfusus sicut pruinam, ignem, sulphur depluere dicitur Psal. 21. cap. 7. Disciplina famis, gladij interni & externi c. 8. v. 4. Disciplina contra auaritiã, fraudem inhumanitatem. ver. 6. quisquiliã frumenti disciplinam Dei vocat, id est acus, glumam, folliculos, omniaq; frumenti aphaeremata pro iusto frumento. ca. 9. ver. 6. statuit Deus ad exequendam suam
Disci-

Disciplinam hominum & rerum omnium creatarum turmas comparatas, v. i. gladium synechdochice accipit pro quibuslibet verberibus disciplinæ. in cap. vnico Abdiæ v. 3. & seqq. acerbissima Disciplina in superbiam v. 3. 4. 5. 6. 7. Micheæ i. cap. vers. 6. Disciplina talis, vt nihil è Samaria superfit. nisi lapidum aceruns ruderumque, vt vitatores cum plantaria vinearum curant & nouellant, lapides solent coaceruare ad itinera extra vinearum septum, ac ne aceruos ipsos quidè lapidum relinquam ait, sed mea disciplina exundabit vt torrens, lapides eius ad ima vsque fundamenta euerter atq; deportabit, vt per Assyrios factum c. 3. Disciplina domini contra prophetas populi & principes. v. 3. ferinam crudelitatem principum persequitur laniorum & coquorum similitudine c. 7. v. 5. iustè & gratiosè Deus malefacta Iudæorum castigauit Schitimis Numerorum 25. purgauit etiam renouato ad Gilgalem fèdere Iosue 5. ca. v. 10. exponitur qua culpa flagellum Dei accersatur. vers. 10. 11. 12. & quis in causa sit cur hac virga flagellandi sint vers. 13. 14. 15. cap. septimo, versicul. primo corrupta omnis disciplina, quia apud nullos pietas, fides, sanctitas reperitur vers. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. versic. primo, sicuti destituuntur viatores fructibus & vuis, cum pomaria aut vites peruasit vis aliqua maior & fructus speratos sustulit, sic est communis improbitas popularium versiculo tertio, iniurias communicatis inter se consilijs confirmant & tanquam lorum aut restem ex multiplici filo contextam, (vt loquitur Plautus) contortuplicant. vers. quarto.

Optimus est tortuosior & magis aculeatus, quam spinetum vllum. Ex Nahum ca. 1. v. 10, 11, 12. Disciplina domini cōtra Ninuē. v. 10. Aequè ac spinæ perplexi & tanquam si mero obruti essent, inebriati, consumeuntur quasi stipula arida v. 12. si Israelitę mecum & inter se pacem ac disciplinam coluissent, ita etiam ampli fuisset aut ita tonfi vt transuisset, vt affligerá te non affliēturus te fuisset amplius, hoc est si fuissent mihi de rebus ipsorum aliquid ressecandum castigationib. hunc modum adhibuissem, vt Assyrij totōdissent quidem aliquantulum sicut locustæ prata, sed ilico se in regiones suas recepissent. ca. 3. Nahum toto causæ calamitatū cum pœnali disciplina tractantur. Abacuc 1. c. v. 3. reprehenduntur, quinequeunt patienter ferre admonitiones disciplinæ, lex intermittitur & disciplina, non procedit vnquam ius, quia improbus circumfidet iustum idcirco prodit ius perversum. v. 4. v. 12. paterna Dei castigatio & disciplina ponitur. Iehoua ad iudiciū & disciplinam disponis eum, & Orupes ad corripiendum fundas eum. v. 13. surdum ageres, dum absorbet improbus iustiozem se? & faceres homines veluti pisces maris? vt reptile, cui non est dominator, cap. 2. v. 1. metaphora castrensi vocat prælatos & Visitatores exploratores, speculatores & quasi vigiles in custodia aut in arce munitiois collocatos vt Elaiæ c. 21. v. 8. & seqq. v. 4. ecce ebullat, in quo non est animus rectus, etsi in clinum ex improbitate videtur assurgere iniustus & magnus monseffici, ebullat tamen, hoc est non magis est quam bulla, crepat & sua ipsius imbecillita-

cillitate rumpitur. v. 6. & deinceps quinque causa ambitio, avaritia, libido, tyrannis seu crudelitas, idololatria, quibus diuina disciplina & correctio annectitur. v. 16. eodem poculo inebriaberis & ita perfunderis, vt gloria tua tanquam vomitu ignominiosissimo conspergatur vt Iere. 51. v. 17. v. 17. explicat poculum, quod Deus est præbiturus Babylonio per alteram allegoriam. Similes erunt, inquit, hostes tui venatoribus feras in Libana venantibus, & vehementissimè persequētibus, quorum cassibus & plagis interciperis, & in maximam vastitatem redigeris c. 3. v. 14. Principem inimicorum ita deiecisti vt si montes & munitiones, quibus confidebant, terebra pertudisses idque nullo negotio, quia virgæ vncti tui fuerunt ad perforandum satis Sophoniæ 1. cap. v. Iosæ temporibus post reformatam Ecclesiam habita hæc Prophetia. proponitur seuerissima Disciplina contra Iudæam & Hierosolymam contra tria hominum genera pro ratione offensarū v. 12. scrutabor Hierusalem in lucernis. i. minutatim cognoscam de peccatis populi, & cum eo inibo rationes meas ac accuratissimè vt solēt, qui adhibitis lucernis omnia perlustrant, animaduertam in istos homines, qui concreti sunt cū fecibus suis v. 9. animaduertam in omnes qui implent domū dominorum suorum violentia & dolo. v. 8. erit quoque die mastationis Iouæ, vt animaduertam in ipsos principes & in filios regis & omnes, qui induuntur vestimento alienigenarū Sophoniæ 2. c. Per disciplinam domini excutiuntur & ventilantur mali, sicuti solet excuti gluma v. 2. ideo v.

1. monuit vt seipfos excuterent, quam eandem allegoriam seruauit Christus Matthæi. ca. 3. ver. 12. ca. 3. Sophoniæ v. 1. corruptos Hierosolomitanoſ cum ingluuie auium comparat, ſicuti enim auium ingluuies alimenta concipit & ſordes cum alimentis plurimas: ita etiam innuit propheta Hieroſolymã fuiſſe conceptaculum, quo reges, principes & ſacerdotes omnes Iudææ opes & ſordes congeſſerunt, quarum illas ex officio debuerant popularibus diſtribuere, has verò è regno tanquam ex aluo eiicere, ideo per elegantiffimam auxin vrbem ipſam, ingluuiem vocat, quaſi dicat eam non cum onocratalo, ſed cum onocratali ingluuie eſſe comparandam perſtringit ſingulorum ordinum hoc cap. peccata, popularium v. 2. magiſtratum v. 3. Eccleſiaſticorum v. 4. & ſubiicit diſciplinam nempe deportationem quam vt patienter ferant, monet v. 8. Zachariæ capit. 5. toto Diſciplina domini contra Iudæos immeritos primò narratio corruptiſſimorum morum deſcribitur & quaſi in acta Eccleſiæ refertur verſibus quatuor. ſecundò deſcriptio eſt grauiſſimorum ſclerum, quibus Deus irritatus fuit, & diuini ordinis ac diſciplinæ in eis obſeruandæ v. 5. 6. 7. 8. ſententiæ ac diſciplinæ exequentio 3. vltimis verſic. 9. 10. 11. verſ. 5. omnes improbos ex Iudæis Dei prouidentia in vnum aceruum, & quaſi modium comportatos grauiſſimo decreto Dei obſignatum iri verſic. 9. Duobus temporibus Eccleſia fuit per diſciplinam repurgata à maculis, quibus erat commaculata, primum eſt cum Eſdras miſſus ex Babylone in Iudæam Eccleſiã ordinauit.

dinavit, Esdræ nono & decimo alterum, cum Nehemias adhibito sacerdotum consilio similiter fecit vt legimus Nehemiæ cap. decimo tertio. Malchias extructo templo & cultu diuino turpissimas eius deprauationes reprehendit, de quibus habentur in libris Esdræ & Nehemiæ multa a v. 6. cap. 1. incipit contestationes contra corruptam disciplinam & plurima Iudæorum peccata. prima contestatio est aduersus prophanationem & cultum Dei, cuius vindices debebant esse sacerdotes in ipsos grauissimè inuehitur, hoc toto cap. primo & capite secundo, vsque ad v. 10. secunda contestatio est contra polygamias à versu. 10. cap. 2. ad v. 17. tertia est contra maliciam eorum quæ pleriq; reduces ludificabantur. Disciplinam Dei a versu. decimo septimo cap. secundo ad versu. 7. capit. 3. quarta est contra sacrilegas detentiones earum rerum quæ ad Deum ex lege erant peruenturæ vsque ad versu. 13. postrema aduersus contumaciam impiam & nequissimum contemptum cultus Dei ac disciplinæ versibus seqq. Præter hos propheticos iam recēditos libros ad disciplinam Ecclesiæ referuntur Libri Prouerborum. Sapientia, Ecclesiastici, qui toti agunt per species de singulorum vitiis correctione ac emendatione. Si quis autem corruptissimum statum in disciplina & cultu Dei legere velit, imò etiam in religione adeat c. 17. 18. 19. 20. 21. lib. Iudicum, reperiet ex paruis initijs breui tempore Israeliticæ Republicæ tribus in idololatriam & aperta scelera ruisse, hæc autem omnia eo fine narrantur, vt castigationis & disciplinæ diuinæ, quæ su-

pra à cap. tertio hucusque commemorata sunt
 æquitas & iustitia elucescat. hinc dicitur ca. 18. v.
 7. nec quicquam fuisse, quod pudorem adferret
 cuiquam in ea terra id est Laïchi omnia licere &
 nihil esse turpe apud eos præ licentia, Rempubl.
 non rege sed alternante magistratu regi.

CAPVT XXIII.

De Disciplina noui testamenti, ac primò paucè de
 Disciplina ex Euangelistis.

*Christus per
 petuò corri-
 puit vitia
 Iosephus A-
 costa de Chri-
 sto Reuelato
 li. 7. c. 11. &
 lib. 8. ca. 28.
 pag. 346.*

Matthæi 3. Lucæ 3. Marci 1. ca. Cuius ventila-
 brum in manu eius & purgabit aream suã,
 Christi iudicis iustum iudicium & disciplinam
 significat. Area est Catholica Ecclesia, in qua pa-
 læ cum tritico id est, mali cum bonis permixti
 sunt horreum est regnum cœlorum, purgat au-
 tem aream suam per tribulationem disciplinæ
 vt Origines explicauit. Ventilabrum est potestas
 iudiciaria Disciplinæ. Matthæi cap. 18. & Luc. 17.
 ca. gradus & ordo Disciplinæ in correptione fra-
 terna ostenditur. notus est satis iste celebris lo-
 cus, lege in dum locum Commentaria Cornelij
 Iansenij & Baronium Tom. 1. Annalium Matthæi
 3. Lucæ 3. Marci ca. 1. Securis ad radicem arboris
 posita per securim disciplina & vindicta Dei si-
 gnificatur, qua steriles in bonis operibus perden-
 di, securis ramos vitiorū amputat sic Luc. 13. ficus
 sterilis plantata in vinea non ferens fructus ab-
 scinditur. Omnis, n. arbor quæ non facit fructum
 excinditur & in ignem mittitur, & comburitur.

Lucæ